

รายวิชาภาษาไทย

รหัสวิชา ท๑๒๑๐๑

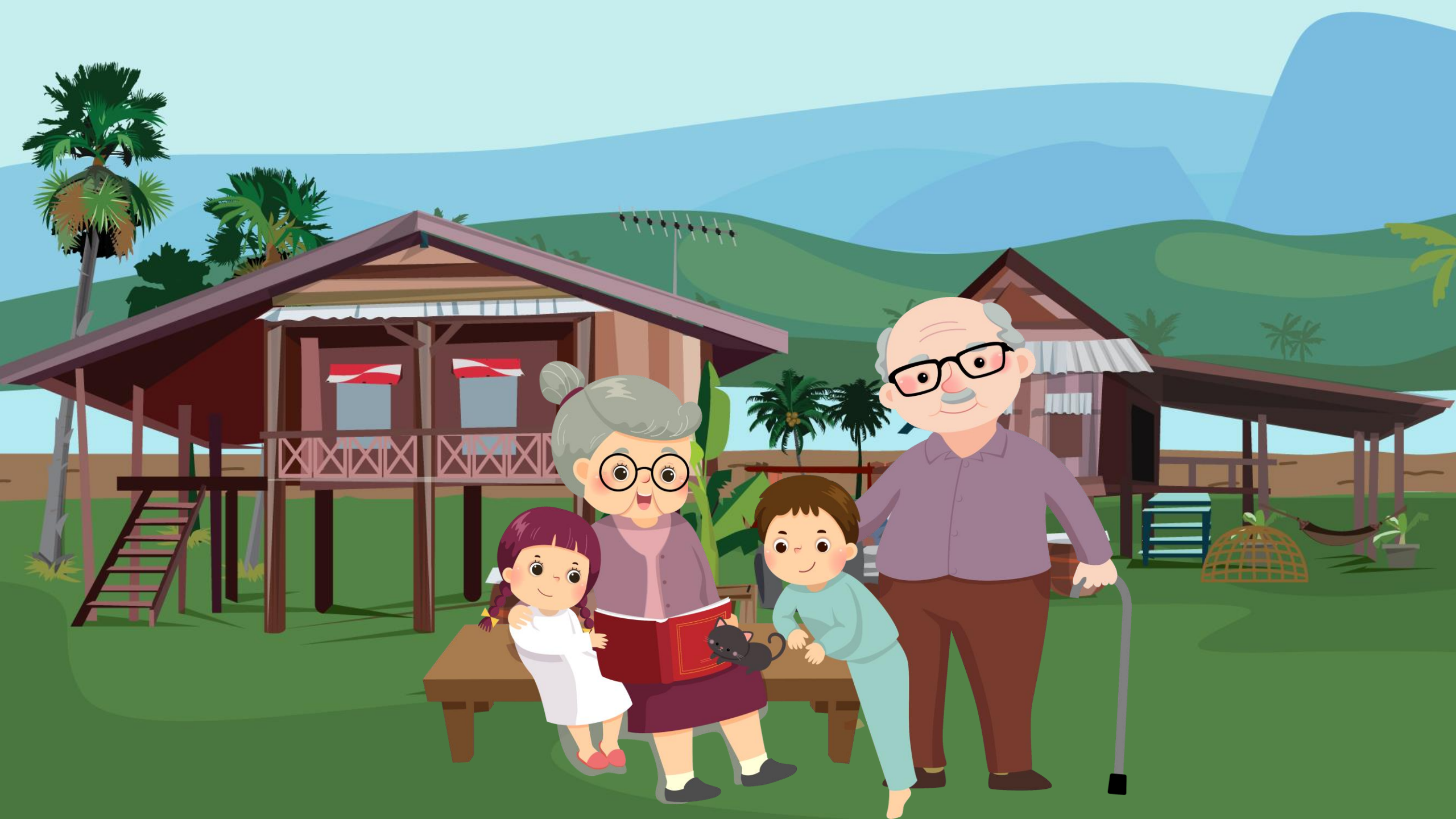
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

ครูผู้สอน ครูชนันรัตน์ บุญคง

ครูพรนภา ผามบอน

เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้านได้
๒. เขียนสรุปเรื่องและข้อคิดของนิทานพื้นบ้านที่อ่านได้
๓. นำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จาก Skybook Channel

เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ภาคกลาง เรื่อง จระเข้สามพัน

วันที่เผยแพร่ ๘ ก.พ. ๒๕๖๓

แหล่งที่มา

<https://www.youtube.com/watch?v=cGSWrKil7lc&t=๒๓s>

นิทานพื้นบ้าน

เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น ที่แสดงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคน
ในแต่ละท้องถิ่น สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ด้วยภาษา คำพูด
และการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิด
ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึกและหลักคุณธรรมในสังคม

นิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านไทยนั้นมีทั้งนิทานไทยที่เล่าสู่กันฟังในหมู่บ้าน
ท้องถิ่นต่าง ๆ และนิทานที่มาจากต่างชาติ ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม
แต่คนไทยก็รับเข้ามาไว้ในวัฒนธรรมไทยอย่างกลมกลืนสนิทสนม

นิทานเทพปกรณัม

หรือ ตำนานปรัมปรา

นิทานประเภทนี้มักเป็นเรื่องเล่าถึงกำเนิดจักรวาล โลก มนุษย์ สัตว์ และพืช เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ลม ฝน จันทรคราส สุริยคราส ไฟแลบ ฟ้าร้อง ฯลฯ

นิทานมหัศจรรย์

เป็นนิทานเกี่ยวกับของวิเศษสิ่งมหัศจรรย์และสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ใฝ่ฝัน อยากรู้ อยากรับ เช่น การแปลงตัว การเหาะเหินเดินอากาศและการเนรมิตของวิเศษ เป็นต้น นิทานไทยที่เข้าข่ายนิทานมหัศจรรย์ คือ นิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ มีเจ้าหญิงเจ้าชายมีของวิเศษหรือสัตว์เป็นคู่คอยช่วยเหลือ พระเอกในบางเรื่องสามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ เช่น เรื่องสังข์ทอง ปลาบู่ทอง โสนน้อยเรือนงาม นางสิบสอง พระสุธน-มโนห์รา เป็นต้น

นิทานชีวิต

มีลักษณะเป็นเรื่องราวที่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง มีบุคคลและสถานที่ที่เกิด เหตุการณ์ นิทานชีวิตของไทยบางเรื่องมีลักษณะเป็นนิทานประจำถิ่นด้วย เช่น ไกรทอง เป็นนิทานประจำจังหวัดพิจิตร เรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นนิทานประจำถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

นิทานประจำถิ่น

เป็นนิทานที่เล่าสืบต่อกันมาในท้องถิ่นต่าง ๆ และเชื่อกันว่าเคยเกิดขึ้นจริง ๆ เนื้อเรื่องมักเกี่ยวข้องกับอธิบายความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ หรือสถานที่ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ๒ ประการ คือ สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา เกาะ หิน ถ้ำ ลำธาร ฯลฯ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถูปเจดีย์ เป็นต้น เช่น นิทานเรื่อง พระร่วง ท้าวแสนปม พระยากง-พระยาพาน ตาม่องล่าย เป็นต้น

นิทานคติสอนใจ

นิทานประเภทนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งกรรม หากทำกรรมดีย่อมได้ดีทำกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว กรรมดี ได้แก่ ความกตัญญู ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ และความเลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนา ส่วนกรรมชั่ว ได้แก่ ความอกตัญญู ความใจร้ายโหดเหี้ยม ความทุจริต และความไม่เลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนา เช่น นิทานเรื่องลูกกตัญญูของหมู่บ้าน ในตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

นิทานอธิบายสาเหตุ

เป็นนิทานที่เล่าถึงสาเหตุที่มนุษย์ สัตว์ และพืช มีลักษณะรูปร่าง
สีขน ความประพฤติต่าง ๆ กัน เช่น เหตุที่งูเหลือมไม่มีพิษ เหตุที่เต่า
มีกระดองเป็นลวดลาย ทำไมกาจึงมีขนสีดำ ส่วนนกยูงมีขนสีเหลือง
สวยงาม เป็นต้น

นิทานเรื่องสัตว์

เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะอุปนิสัยของสัตว์ เช่น แมวชอบกินหนู
สัตว์โง่ สัตว์ฉลาด สัตว์เจ้าเล่ห์ เช่น ลิง กระต่าย เต่า หอย จระเข้

นิทานเรื่องผี

ผีในนิทานไทยมีหลายประเภท เช่น ผีคนตาย ผีบ้านผีเรือน ผีประจำต้นไม้ ผีป่า ผีที่สิงอยู่ในร่างของคนและผีเบ็ดเตล็ด ผีคนตาย มักเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับผีตายโหง คือ ผีคนตาย ผีตายทั้งกลม เช่น ผีนางนาคพระโขนง ผีบ้านผีเรือน ผีป่า ส่วนผีที่ชอบสิงอยู่ในร่างของคน ได้แก่ ผีปอบ ผีกระสือ และผีโพง ผีพวกนี้ชอบกินของสกปรก ของสด และของคาว เช่น กบ หรือเขียดเป็น ๆ

นิทานมุกตลก

นิทานมุกตลกมี ๒ ประเภท คือ

๑. มุกตลกหยาบโหล่น ส่วนใหญ่ล้อเลียนผู้ประพฤติ พรหมจรรย์ ได้แก่ พระชี ล้อเลียนเครือญาติ เช่น ลูกเขยกับแม่ยาย พี่เขยกับน้องเมีย หรือพ่อผัวกับลูกสะใภ้
๒. มุกตลกไม่หยาบโหล่น มักมีแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาด ความโง่ หรือความเป็น ความเกียจคร้าน บางครั้งก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับ คนต่างชาติต่างถิ่นด้วย

นิทานเรื่องไม้

เป็นเรื่องเหลือเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใหญ่โต เช่น เรื่องอ้ายจ๋มฟ้าของภาคเหนือมีรูปร่างสูงใหญ่เกือบจรดฟ้า หรือเรื่องตะขาบใหญ่กินข้างของบ้านในจังหวัดชลบุรี เรื่องไม้อีกประเภทหนึ่งเกี่ยวกับความสามารถพิเศษหรือมีพลังมหาศาล เช่น เรื่องอ้ายเจ็ดไของภาคเหนือ ซึ่งกินข้าวที่เดียวหมดไปเจ็ดไห ทั้ง ๆ ที่เป็นทารกเพิ่งเกิด เขาเป็นคนที่กำลังวังชามากจนสามารถยกเรือสำเภาได้

นิทานเข้าแบบ

นิทานเข้าแบบของไทย มี ๒ ประเภท คือ

๑. นิทานไม่รู้จบ คือ นิทานที่เล่าไปได้เรื่อย ๆ ไม่มีวันจบ เช่น เรื่องชาวประมงทอดแหได้ปลาเป็นจำนวนมาก
๒. นิทานลูกโซ่ เล่าถึงพฤติกรรมของตัวละคร ที่เกี่ยวข้อกันเป็นลูกโซ่ เช่น เรื่องยายกับตา

กิจกรรมของปลายทางในวันนี้

คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

๑. นักเรียนฟังคำชี้แจงการทำกิจกรรม
๒. นักเรียนทำใบงานที่ ๕
เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

คำชี้แจงกิจกรรมครู

๑. ครูชี้แจงการทำกิจกรรม
๒. ครูเดินดูนักเรียน และให้คำปรึกษา
ตามความเหมาะสม

นิทานไทย เรื่อง สมบัติของพ่อ

กาลครั้งหนึ่ง ยังมีชายชราคนหนึ่งฐานะร่ำรวย อยู่กับลูกชายอีกสองคน ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองมาก ชายผู้นี้เจ็บไข้ได้ป่วย มาเนิ่นนานแล้ว ก่อนจะสิ้นลมหายใจ เขาเรียกลูกชายที่รักใคร่ทั้งสองเข้ามา แล้วยกทรัพย์สมบัติให้ พร้อมบอกปริศนา ๓ ข้อ แนะนำวิธีการรักษา ทรัพย์สินมิให้หมดสิ้นไปโดยง่าย

ข้อแรก เจ้าจงกินอาหารมื่อค่ำกับไฟดวงใหญ่

ข้อสอง เจ้าจงล้อมรั้วบ้านด้วยพินสัตว์

และข้อสาม พ่อให้เมล็ดมะขามจำนวนหนึ่งให้ และต้องรู้วิธีกิน จึงจะกิน
เมล็ดมะขามเหล่านี้ได้นาน ๆ

ลูกทั้งสองรับสัญญา ชายชราจึงแบ่งสมบัติให้คนละเท่า ๆ กันจากนั้น
ไม่นานเขาก็ตาย ลูกชายคนเล็กยังคงอยู่ในบ้านหลังเดิมของพ่อ พี่ชาย
เมื่อได้สมบัติในส่วนของตนก็ไปปลูกบ้าน สร้างฐานะใหม่อยู่ในเมือง

ลูกชายคนเล็กเป็นคนโง่เขลาเบาปัญญา ไม่คิดให้ลึกซึ้ง จึงสั่งคนใช้
จุดตะเกียงดวงใหญ่ให้แสงสว่างก่อนกินอาหารมื้อค่ำ และสร้างรั้ว
ทำด้วยงาช้างล้อมรอบบ้านไว้ทั้งหมด ลูกชายคนเล็กยังคั่วเมล็ดมะขาม
กินทุกวัน ไม่นานน้ำมันตะเกียงก็หมดเกลี้ยง และโจรยังมาขโมยรั้วที่เป็น
งาช้างไปจนหมด ชายผู้นี้จึงยากจนลง

วันหนึ่งเขาระลึกถึงพี่ชาย และคิดว่าคงจะยากจนเหมือนเขา เพราะพ่อแบ่งสมบัติให้เท่ากัน คิดแล้วชายผู้น้องจึงเดินทางไปหาพี่ชาย ที่อยู่ในตัวเมือง เมื่ออย่างเท้าก้าวเข้ามาในบ้านของพี่ชาย ผู้เป็นน้อง กลับรู้สึกแปลกใจยิ่งนักที่เห็นบ้านของพี่ชายใหญ่โตกว้างขวาง มีผู้คนอยู่มากมาย

“โอ้ โฮ ! ทำไมพี่ถึงร่ำรวยเช่นนี้ พี่ทำอย่างไร ฉันทำตามคำสั่งของพ่อ แต่ฉันกลับจนลง จนลง จนแทบสิ้นเนื้อประดาตัว” น้องชายร้องรำพัน ให้พี่ชายฟัง

“ระหว่างทางที่พี่เดินทางเข้ามาในเมือง พี่ครุ่นคิดถึงปริศนาที่พ่อบอกเราทั้งสอง **ปริศนาข้อแรก**คือ กินอาหารมือค้ำกับไฟดวงโต หมายความว่าให้กินอาหารก่อนดวงอาทิตย์ตก จะได้ประหยัดน้ำมัน จุดตะเกียง **ปริศนาข้อที่สอง**คือ ล้อมรั้วบ้านด้วยฟันสัตว์ พี่ตีความว่า ให้เลี้ยงสุนัขไว้ป้องกันบ้านจากโจร **ปริศนาข้อที่สาม** พี่ไขความว่า ถ้าเรารู้จักวิธีการกินมะขาม เราจะมีอาหารกินได้นาน

ระหว่างที่เดินทางเข้าเมือง พี่คว่มะขามกินบ้าง ที่เหลือพี่เก็บ
เอามาโยนไว้รอบบ้าน ไม่ซำมันเจริญเติบโตออกฝักออกเมล็ด
ให้พี่เก็บไปขายได้เงินมาทุกปีนี้แหละน้อง พี่ได้ทำตามคำสอนพ่อแล้ว
และเป็นจริงด้วย พี่จะเป็นคนร่ำรวยไปตลอดชีวิต” พี่ชายพูดอย่าง
เบิกบานใจ

(ผู้เขียน : จุฑารัตน์ สุขสถิตย์ นิทานไทย เรื่อง สมบัติของพ่อ
จากหนังสือเล่านิทานให้หนูฟังหน่อย หน้า ๑๓๘ - ๑๔๑)

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านเรื่อง สมบัติพ่อ แล้วตอบคำถาม
ตามหัวข้อที่กำหนดให้

๑. นิทานเรื่อง.....

๒. ใจความสำคัญของเรื่อง.....

.....

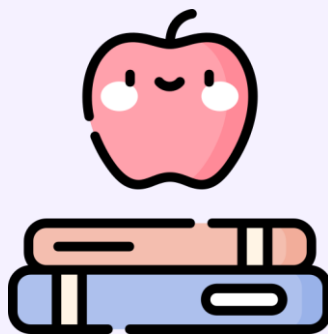
.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านเรื่อง สมบัติพ่อ แล้วตอบคำถาม
ตามหัวข้อที่กำหนดให้

๓. ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

.....

.....

เฉลี่ยใบงาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านเรื่อง สมบัติพ่อ แล้วตอบคำถาม
ตามหัวข้อที่กำหนดให้

๑. นิทานเรื่อง **สมบัติของพ่อ**

๒. ใจความสำคัญของเรื่อง ชายชราที่มีฐานะร่ำรวยคนหนึ่งทิ้งปริศนา ๓ ข้อไว้ให้ลูกชายทั้งสองคนก่อนจะสิ้นใจตาย พี่ชายคนโตสามารถไขปริศนาที่พ่อได้บอกไว้ได้ ทำให้มีฐานะร่ำรวย ส่วนน้องชายไม่สามารถไขปริศนาได้ และตีความผิด ทำให้มีฐานะที่ยากจนลง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านเรื่อง สมบัติพ่อ แล้วตอบคำถาม
ตามหัวข้อที่กำหนดให้

๓. ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง **คนที่มีสติปัญญาจะสามารถแก้ไขปัญหาและคิดได้
อย่างรอบคอบ**

บทเรียนวันนี้

นิทานพื้นบ้าน

คุณค่าของการศึกษานิทานที่บ้าน

๑. คุณค่าด้านอารมณ์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ฟัง
๒. คุณค่าด้านการให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ชัดเกลาคนให้มีค่านิยมของสังคมตามที่วางไว้

คุณค่าของการศึกษานิทานพื้นบ้าน

๓. คุณค่าด้านสติปัญญา เป็นคลังความรู้มาหลายชั่วอายุคน มีคุณค่าทำให้เกิดภูมิรู้ สติปัญญา

๔. คุณค่าด้านภาษา นิทานถ่ายทอดโดยการเล่าจนกระทั่ง การเขียน การพิมพ์เจริญขึ้นจึงได้มีการบันทึกไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร

นิทานพื้นบ้าน

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง อิงอังกาบว้าว

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบงานที่ ๖ เรื่อง แต่งประโยค
๒. ใบงานที่ ๗ เรื่อง เขียนบันทึก

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

